

سیر موضوعی و وضعیت کتب ترجمه شده در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در ایران*

¹ فائزه السادات طباطبایی امیری

² رضا کریمی

³ طیبه حاج باقریان

(صفحات 129-155)

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، بررسی وضعیت کلی کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان و خانواده بر اساس متغیرهایی نظیر موضوع اصلی و فرعی، زبان، نویسنده، کشور محل نشر، نوع فعالیت و جنسیت مترجمان و مؤلفان و فعالیت‌های ناشران داخلی در سطح کشور است.

روش: در پژوهش حاضر از روش کتاب‌سنجی استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد بیشترین کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان و خانواده، در حوزه موضوعی روابط زناشویی، روانشناسی و روابط خانوادگی صورت گرفته است و 3.45% ترجمه حاصل فعالیت فردی زنان است. 1.88 درصد کتاب‌ها از زبان انگلیسی ترجمه شده‌اند و غالب کتاب‌های ترجمه شده به کشورهای آمریکا و انگلیس تعلق دارد.

نتیجه‌گیری: سیر تحول مطالعات غرب در حوزه مطالعات زنان و خانواده در کشورهای غربی بر تغییرات رخ داده در ایران در ترجمه کتاب‌ها مؤثر بوده و توجه مترجمان را بیشتر به خود معطوف داشته است.

کلیدواژه: کتاب‌های ترجمه شده، زنان، خانواده، فمینیسم، جنسیت.

* تاریخ ارسال مقاله: 1396/03/04؛ تاریخ پذیرش مقاله: 1396/06/13.

1. کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی از دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده مسئول)

Faeze.tabatabai@gmail.com

2. دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، عضو هیات علمی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه قم

karimiez@gmail.com

hajbaqeriyani@yahoo.com

3. کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی

مقدمه

با گسترش روزافزون فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، محمل‌های گوناگونی برای ثبت و ضبط و انتشار اطلاعات به وجود آمده‌اند. کتاب‌ها، گزارش‌های تحقیقاتی، پایان‌نامه‌ها و مقالات علمی، از منابع اطلاعاتی اصلی به حساب می‌آیند. در میان انواع محمل‌های اطلاعاتی، کتاب‌ها تأثیر زیادی در افزایش اطلاعات اقشار مختلف جامعه ایفا می‌کنند. کتاب یکی از منابع اطلاعاتی است که قدمتی دیرینه دارد. اگرچه در سالیان اخیر، رقبای سرسختی برای کتاب پیدا شده است، اما به نظر نمی‌رسد که کتاب به زودی صحنه را خالی کند. همان‌طور که ذکر شد، علی‌رغم توسعه روزافزون دیگر رسانه‌ها و محمل‌های اطلاعاتی، نقش کتاب در انتقال اندیشه، تفنن و سرگرمی، آموزش و پژوهش انکارناپذیر است. در مراکز آموزشی و پژوهشی، کتاب یکی از محورهای اصلی آموزش و پژوهش است (محسنی، 1387، ص 38 و 42).

در عصر حاضر، همه گونه کتاب و نشریه در رشته‌های مختلف دانش بشری برای افزایش دانستنی‌های افراد جامعه چاپ شده و انتشار می‌یابد که تعداد آن از حد شمارش بیرون است. به جرئت می‌توان گفت که امروزه در گوشه و کنار جهان پهناور، به هر ساعت و یا به هر دقیقه، هزاران نوشته بر نوشته‌های قرون و اعصار گذشته افزوده می‌شود و به این ترتیب، افراد بر دانسته‌ها و اندوخته‌های خود می‌افزایند. در این وضع و حال بر هر

ملت پویایی که بخواهد در این عرصه جنبش علمی، محیط دانش و بینشی و رقابت جهانی، قوی مایه و نواندیشه و صاحب‌نظر بماند و گوی سرفزاری و اقتدار علمی را از میدان برآید؛ بایسته است که نوشته‌های ارزنده علمی را از زبان‌های زنده دنیا به زبان ملی خود برگرداند و گنجینه فرهنگ ملت خویش را تازه‌تر و پرمایه‌تر کند (کاسمی، 1352، ص 674). به عبارت دیگر، یکی از شیوه‌های اشاعه و دسترسی به اطلاعات، ترجمه است. ترجمه سبب می‌شود که اطلاعات، جهانی و همه‌گیر شده و جهانیان از آن بهره‌مند گردند. اگر این علوم و معارف توسط مترجمانی ورزیده که هم در زبان‌های بیگانه و هم در زبان فارسی چیره‌دست و صاحب‌نظر هستند؛ از زبان بیگانه به زبان فارسی ترجمه شود و در دسترس همه افراد قرار گیرد، از یک‌سو در همان آغاز کار، جمع کثیری از مشتاقان که به زبان‌های بیگانه آشنا نیستند ولی شیفته و مستعد قبول دانش‌اند، از آن ترجمه‌ها بهره‌مند می‌شوند و به افکار و عقاید دیگران پی می‌برند؛ و از سویی دیگر، همین که علمی تازه با تمام کم و کیف و همه لغات و اصطلاحات و تعبیرات و ترکیبات خود به زبان ملی درآید، دایره فرهنگ ملی گسترده‌تر و خزانه زبان ملی غنی‌تر می‌گردد و همین امر ارکان عظیم نهضت و انقلاب شگرف علمی را در کشور فراهم می‌آورد. بی‌شک در نتیجه تصادم افکار و تلاقی عقاید رفته‌رفته، مطالب جدید و مسائل نوین پیدا و تألیف‌های مستقل و رساله‌های جامع نوشته می‌شود و وسعت دایره معارف و علوم روزبه‌روز گسترده‌تر می‌گردد. نکته بسیار مهم دیگری که باید مدنظر قرار داد این است که همان‌گونه که کتاب خوب در تهذیب روح فرد و جامعه اثر دارد، دلیلی در میان نیست که کتاب بد، اثر معکوس نداشته باشد و موجبات تباهی و گمراهی خوانندگان را فراهم نیاورد. بنابراین، باید کتاب‌هایی را جهت ترجمه برگزید که در حد خود مفید، بدیع و مستند باشد و مؤلفان آن‌ها از محققان و متخصصان جهان به شمار روند. از این‌رو، دست زدن به ترجمه کتاب‌هایی که از لحاظ محتویات و مندرجات علمی، ادبی، اخلاقی و اجتماعی تهی است، خطاست. همچنین این کتاب‌ها را باید از همه زبان‌های زنده جهان برگزید نه از یک یا دو زبان خاص. در این میان، مسیر کار تصحیح و نقد متون ادبی که از قرن نوزدهم به شیوه علمی آغاز گردید در

بسیاری از زمینه‌های تحقیقاتی به عنوان روشی ارزشمند شناخته شده در حوزه‌های دیگر علوم با عنوان «تحلیل محتوا» به کار رفته است. این روش دارای قابلیت‌های بسیاری برای گردآوری و رده‌بندی مطالعات عینی است. هرچند نمی‌توان از این روش، برای تمام انواع مطالعات اجتماعی و انسانی سود برد. تحلیل محتوا در گام‌های نخست صرفاً برای توصیف پیام‌های ارتباطی به کار می‌رفت، اما در فرآیند رشد خود، بدان پایه رسید که در آن از طریق اندازه‌گیری همبستگی متغیرهای نهفته در متن، می‌توان به پرسش‌های تحقیق در زمینه‌های مختلف پاسخ داد (رایت، نقل در هوستی¹، 1373، ص 28). استفاده از این روش در مطالعات علوم سیاسی و جامعه‌شناسی از اوایل دهه 1930 معمول گردید. هارولد لاس ول² یکی از اولین دانشمندان علوم سیاسی بود که از این روش در تحقیقات علوم سیاسی استفاده نمود (یابانگرد، 1386، ج. 1). روش تحلیل محتوا بیشتر در پژوهش‌های علوم انسانی، به‌ویژه در حوزه‌های ارتباطات، مطالعات مربوط به شناخت و تأثیر رسانه‌های گروهی و بررسی کتب درسی مورد توجه بوده است.

بررسی متون حاکی از آن است که درباره تحلیل محتوایی انواع منابع اطلاعاتی از جمله پایان‌نامه، مقالات مجلات و کتاب‌ها، تحقیقات فراوانی در حوزه‌های مختلف موضوعی انجام شده است. از جمله در حوزه تحلیل محتوای پایان‌نامه‌ها می‌توان به تحقیقات (کیانمهر، 1376؛ پورثانی و امین‌پور، 1381؛ اسماعیلی و یوسلیانی، 1383؛ آذرانفر، 1385؛ زکی، 1387؛ سیدین و باب الحوائجی، 1388؛ رضاخانی مقدم و دیگران، 1390؛ ملکی، حاجی تبار فیروزجایی و قاسم تبار، 1390؛ وزیرپور کشمیری، سه‌دهی و صابری، 1391؛ باتریل و هیون³، 2002؛ عبدولایه⁴، 2002؛ فاسو و المنا⁵، 2006؛ لاینگ و وایلر⁶، 2008) اشاره کرد. همچنین می‌توان در حوزه تحلیل محتوای مقاله مجله از پژوهش‌های (سرمدی، 1383؛ سپهر و شادمان‌فر، 1388؛ ارشاد سرابی و اسلامی‌نژاد

1. Olsti

2. Harold lasswell

3. Botterill, D. ; Haven C.

4. Abdoulaye, kaba

5. Fosu, V. K. and Alemna, A. A.

6. Laing, J. H. ; and Weiler, B.

و شفیعان، 1389؛ ریاحی‌نیا و نوابی‌نژاد، 1390؛ ضیائی، الهی و بخشوده نیا، 1393؛ بختیاری و دیگران، 1393؛ بوبولیز و میلر¹، 1999؛ راجستر و واکری²، 2003؛ کوفوجیاناکیس، کراملی و اسلیتر³، 2004؛ بلسینگر و فریزر⁴، 2007؛ فونگ منگ⁵، 2007؛ گور⁶ و دیگران، 2009؛ آهارونی⁷، 2011؛ تاوسانسیل⁸ و دیگران، 2012؛ آنیل کومار⁹، 2014؛ ماوی¹⁰، 2014؛ هتینگ¹¹، 2015) نام برد. پژوهش‌هایی از قبیل (کاتوزیان، 1377؛ دیانی، 1378؛ ابراهیمی کلهرودی، 1379؛ حنفی نیری، 1379؛ داورپناه، 1382؛ هدایت، 1383؛ نقدی و داورپناه، 1384؛ اخباری آزاد و اباذری، 1389؛ جوکار و جوان بخت، 1389؛ کریمی، 1390؛ رادفر، 1391؛ امرایی، گرایبی و سیامکی، 1392؛ کریمی، 1393؛ وایت¹²، 1993؛ سیواری¹³، 1995؛ هال¹⁴، 1998؛ اجارکو¹⁵، 1999؛ بث¹⁶، 2001؛ برنر¹⁷، 2003؛ تریادی¹⁸، 2004) نیز در حوزه تحلیل محتوای کتاب‌ها صورت گرفته است. بااین حال، تحقیقات محتوایی کتاب‌های ترجمه‌شده آن‌هم در حوزه تخصصی زنان و خانواده در مقایسه با تحلیل محتوایی دیگر منابع و سایر موضوعات، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. درحالی که حوزه زنان و خانواده یکی از حوزه‌های میان‌رشته‌ای است که دارای اهمیت و جایگاه ویژه‌ای است. بی‌شک در حوزه زنان و خانواده نیز مانند سایر زمینه‌های موضوعی، کتاب‌های زیادی تألیف و ترجمه‌شده‌اند که در میان این کتاب‌ها، کتاب‌های ترجمه‌شده را به دلایل مختلف علمی و فرهنگی از ابعاد مختلف می‌توان مورد

1. Buboliz, W C Jr; Miller M.
2. Rochester. M,Vakkri. p.
3. Koufogiannakis, D. , Crumley, E. , Slater, L.
4. Blessinger, Kelly; Frasier, Michele
5. Foong Meng, Goon
6. Gore, Sally A
7. Aharony, Noa
8. Tavsancil, Ezel
9. Anilkumar, Nishtha
10. Mavi, Duygu
11. Heting, Chu
12. White, Maureen
13. Sivary, A.
14. Hall,Terry
15. Ejarque, J
13. Beth, Luey
14. Berner, Sam
15. Tryadi, Alfons

توجه و بررسی قرار داد. با توجه به موارد بالا، بررسی کتاب‌های منتشر شده در هر حوزه علمی، می‌تواند نقاط قوت و ضعف این منابع از جمله نویسندگان و مترجمان کلیدی، موضوعات کتاب‌ها و زمینه‌های موضوعاتی که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند را مشخص کند. مشخص کردن توزیع موضوعی این کتاب‌ها، زمینه‌های کمک به نویسندگان و مترجمان را فراهم می‌آورد تا بتوانند با تألیف و ترجمه کتاب‌های مناسب و مورد نیاز متخصصان حوزه زن و خانواده کشور و با در نظر گرفتن خلأهای موجود، زمینه رشد و شکوفایی هر چه بیشتر این حوزه را فراهم آورند. از این رو، مسئله اساسی مورد نظر در پژوهش حاضر آن است که مشخص شود تصویر کلی کتاب‌های ترجمه شده بر اساس متغیرهایی نظیر: موضوعات اصلی و فرعی، زبان، تعداد و جنسیت نویسنده و مترجم، کشور محل اصلی نشر، سال ترجمه و فعالیت ناشران داخلی در حوزه‌های زنان و خانواده در سطح کشور به چه صورت است؟

اهداف پژوهش

هدف از پژوهش حاضر، شناخت وضعیت کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان و خانواده است. در این چارچوب کلی اهداف ویژه‌ای مد نظر است که بدین شرح است:

- تعیین نقاط قوت و کاستی‌های موجود کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان و خانواده از حیث پرداخت موضوعی.
- ارائه چشم‌اندازی برای نویسندگان، پژوهشگران و سازمان‌های سیاست‌گذار جهت تعیین و انتخاب حوزه‌های پژوهشی در انجام پژوهش‌های آتی.
- تعیین میزان پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه شده حوزه زنان و خانواده برحسب زبان اصلی، محل اصلی نشر، سال ترجمه، نوع ناشران داخلی، جنسیت و تعداد نویسنده و مترجم و محل نشر.

سؤالات پژوهش

توزیع موضوعی کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان و خانواده به چه صورت است؟

پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب زبان چگونه است؟

پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب محل اصل نشر چگونه است؟

روند موضوعی و انتشار کتاب‌های در حوزه زنان و خانواده در طی سال‌ها چگونه بوده است؟

پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده با توجه به ناشران داخلی چگونه است؟

پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب تعداد و جنسیت نویسنده چگونه است؟

پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب تعداد و جنسیت مترجم به چه صورت است؟

پراکندگی موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب محل نشر چگونه است؟

روش‌شناسی

روش پژوهش پیمایشی، از نوع تحلیل محتواست. داده‌های این پژوهش از طریق چک‌لیست محقق ساخته و بر اساس مشاهده مستقیم، گردآوری شده است. جامعه پژوهش کلیه کتاب‌های ترجمه‌شده و انتشار یافته در ایران در حوزه زنان و خانواده می‌باشد که در سایت کتابخانه ملی ایران فهرست شده‌اند و شامل 877 کتاب است. در پژوهش حاضر هیچ‌گونه نمونه‌گیری صورت نگرفته و تمامی 877 کتاب ترجمه‌شده بازایی شده، موردبررسی قرار گرفته‌اند. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز پژوهش، ابتدا بر اساس جستجوی پیشرفته، سه واژه زن، خانواده و فمینیسم که بر اساس موضوع نامه تهیه شده توسط مرکز تحقیقات زن و خانواده به‌عنوان موضوعات اصلی در حوزه مطالعات زن و

خانواده در نظر گرفته شده، انتخاب شد. سپس در ادامه این سه واژه نامبرده شده در سایت کتابخانه ملی ایران در فیلد موضوع مورد جستجو قرار گرفت. در ادامه کلیه کتاب‌های ترجمه‌شده ثبت شده در سایت کتابخانه ملی ایران مورد شناسایی قرار گرفتند. حاصل این جستجو، بازایی 1000 رکورد در حوزه موضوعی زنان و خانواده بود. سپس با بازبینی رکوردها، رکوردهایی که شامل اطلاعات ناقص و به‌صورت غیر مرتبط بازایی شده بودند، از مجموعه رکوردها پالایش شد. در نهایت 877 مدرک برای مطالعه متغیرهای مورد نظر پژوهش آماده گردید. کلیه اطلاعات کتابشناختی رکوردها در قالب 9 فایل word ذخیره شد. سپس به منظور ردیابی زبان و کشور اصلی محل نشر، اسامی کلیه نویسندگان در پیوند با عنوان کتابشان در وب‌سایت وردکت¹ مورد جستجو قرار گرفت. در نهایت، موضوعات کلیه‌های کتاب‌های جامعه پژوهش برحسب موضوعات تهیه شده توسط مرکز تحقیقات زن و خانواده در سه حوزه موضوعی اصلی و 11 موضوع فرعی گنجانده شد. پس از ورود اطلاعات استخراج شده از رکوردها در نرم‌افزار SPSS 16، هر یک از رکوردها درخصوص متغیرهای پژوهش تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

همان‌طور که در جدول شماره 1 مشاهده می‌شود، سؤالات پژوهش پیرامون توزیع موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در سه حوزه موضوعی اصلی و 11 موضوع فرعی پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که از 877 کتاب مورد بررسی، در بین موضوعات اصلی، موضوع خانواده با 4.83 درصد، رتبه اول؛ موضوع زنان با 6.11 درصد رتبه دوم و موضوع فمینیسم با 5 درصد رتبه سوم را به خود اختصاص داده است. در مقوله موضوعات فرعی، موضوع روابط زناشویی با 9.35 درصد بالاترین رتبه و موضوع روانشناسی با 2.29 درصد و روابط خانوادگی با 55.9 درصد به ترتیب رتبه‌های بعدی را

1www.worldcat.org

به خود اختصاص داده‌اند. در حالی که موضوعات فرعی هنر، تاریخ و ادبیات، پایین‌ترین رتبه‌ها را کسب کرده‌اند.

جدول شماره 1: توزیع فراوانی مقوله‌های موضوع اصلی و فرعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان

موضوع اصلی / موضوع فرعی	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
بدون مشخصات	14	7.1%	8	8.0%	1	1.0%	23	6.2%
تاریخ	7	7.0%			1	1.0%	8	8.0%
حقوق	2	2.0%	8	8.0%			10	1%
روانشناسی	1	1.0%	218	9.24%	36	2.4%	255	2.29%
هنر	4	4.0%	3	3.0%			7	7.0%
روابط خانوادگی	2	2.0%	80	35.9%			82	55.9%
سایر	14	7.1%	59	9.6%	45	2.5%	117	8.13%
روابط زناشویی			315	9.35%			315	9.35%
مذهبی			32	75.3%	2	2.0%	34	95.3%
اسلام			2	2.0%	9	9.0%	11	1.1%
جامعه‌شناسی			5	5.0%	7	7.0%	12	2.1%
ادبیات					2	2.0%	2	2.0%
مجموع	44	5%	730	4.83%	103	6.11%	877	100%

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش پیرامون توزیع فراوانی زبان اصلی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب موضوع اصلی، یافته‌های پژوهش نشان داد که از مجموع 877 کتاب موردبررسی، در مجموع 1.88 درصد از زبان انگلیسی ترجمه‌شده و بالاترین رتبه جدول را به خود اختصاص داده است. در این میان، 9.2 درصد از کتاب‌های

از زبان عربی، 1.2 درصد از زبان آلمانی، 1.1 درصد از زبان فرانسه، 0.8 درصد از زبان هندی و تنها 1.0 درصد از زبان چینی ترجمه شده‌اند؛ و به ترتیب پایین‌ترین رتبه‌های جدول مربوط به زبان هندی و چینی است. جدول شماره 2 نشان‌دهنده یافته‌ها در این زمینه است.

جدول شماره 2: توزیع فراوانی زبان اصلی کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان برحسب موضوع اصلی

موضوع اصلی زبان	فمنیسم		خانواده		زنان		مجموع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
انگلیسی	36	2.4%	649	74%	86	9.9%	771	1.88%
عربی	0	0%	20	4.2%	5	5.0%	25	9.2%
فرانسه	4	4.0%	8	8.0%	7	7.0%	19	9.1%
آلمانی	3	3.0%	13	7.1%	1	1.0%	17	1.2%
چینی	1	1.0%	0	0%	0	0%	1	1.0%
هندی	0	0%	7	7.0%	0	0%	7	7.0%
نامعلوم	0	0%	33	8.3%	4	4.0%	37	2.4%
مجموع	44	5%	730	4.83%	103	6.11%	877	100%

طبق جدول شماره 3، در پاسخ به سؤال سوم پژوهش پیرامون توزیع فراوانی موضوع کتاب‌های ترجمه شده در حوزه زنان برحسب کشور، یافته‌های پژوهش نشان داد که از 877 کتاب مورد بررسی، 534 کتاب (2.61 درصد) در آمریکا، 82 کتاب (4.9 درصد) در انگلستان، 19 کتاب (2.2 درصد) در فرانسه و 17 کتاب (2 درصد) در آلمان به چاپ رسیده‌اند. در حالی که در مجموع تنها 2.1 درصد کتاب‌ها در سه کشور عربستان، لبنان و مصر منتشر شده‌اند. در این میان، 3.5 درصد از کتاب‌ها در چند کشور مختلف به چاپ رسیده‌اند.

جدول شماره 3: توزیع فراوانی مقوله‌های موضوعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان در کشورهای مختلف

موضوع	کشور	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
بدون مشخصات		2.0%	2	3.12%	107	5.2%	23	15%	132
آمریکا		1.3%	25	3.52%	459	8.5%	50	2.61%	534
انگلستان		5.0%	5	3.7%	64	6.1%	13	4.9%	82
بیش از یک کشور		4.0%	4	2.4%	36	7.0%	7	3.5%	47
عربستان		0%	0	4.0%	4	0	0	4.0%	4
کانادا		0%	0	4.1%	11	2.0%	2	6.1%	13
فرانسه		4.0%	4	4.1%	11	4.0%	4	2.2%	19
لبنان		0%	0	3.0%	3	2.0%	2	5.0%	5
استرالیا		0%	0	3.0%	3	0%	0	3.0%	3
آلمان		3.0%	3	7.1%	14	0%	0	2%	17
اتریش		0%	0	2.0%	2	0%	0	2.0%	2
مصر		0%	0	1.0%	1	2.0%	2	3.0%	3
هند		0%	0	8.0%	8	0%	0	8.0%	8
چین		1.0%	1	0%	0	0%	0	1.0%	1
مالزی		0%	0	4.0%	4	0%	0	4.0%	4
سوئد		0%	0	3.0%	3	0%	0	3.0%	3
مجموع		5%	44	4.83%	730	6.11%	103	100%	877

در پاسخ به سؤال چهارم پژوهش پیرامون توزیع فراوانی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده برحسب سال اصلی چاپ، یافته‌های پژوهش نشان داد که سال‌های 1997، 2004 و 2001 به ترتیب با 8.7 درصد، 1.7 درصد و 3.6 درصد بالاترین رتبه را کسب کرده‌اند. درحالی که سال‌های 2011، 1984، 1982، 1983 و 1970 پایین‌ترین رتبه را به دست آورده‌اند. بازه زمانی کتاب‌های موردبررسی بین سال‌های 1970 تا 2011 بوده که در این بازه 2.47 درصد در دهه 2000 تا 2010 منتشر شده است؛ و پایین‌ترین رتبه متعلق به دهه 70 میلادی است (جدول شماره 4).

جدول شماره 4: توزیع فراوانی مقوله‌های موضوع اول کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان در سال‌های مختلف

موضوع اول	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
سال اصلی								
2011	1	1.0%	1	1.0%	0	0%	2	2.0%
2010	0	0%	16	9.1%	0	0%	16	9.1%
2009	0	0%	22	5.2%	2	2.0%	24	9.2%
2008	0	0%	27	1.3%	2	2.0%	29	6.3%
2007	0	0%	18	2.2%	2	2.0%	20	6.2%
2006	0	0%	18	2.2%	0	0%	18	2.2%
2005	1	1.0%	34	9.3%	1	1.0%	36	1.4%
2004	1	1.0%	60	8.6%	2	2.0%	63	1.7%
2003	3	3.0%	39	4.4%	6	6.0%	48	5.5%
2002	4	4.0%	42	8.4%	2	2.0%	48	4.5%
2001	3	3.0%	49	6.5%	4	4.0%	56	3.6%
2000	4	4.0%	37	2.4%	8	8.0%	49	4.5%
1999	3	3.0%	29	3.3%	8	8.0%	40	4.4%
1998	1	1.0%	30	4.3%	6	6.0%	37	1.4%
1997	1	1.0%	58	7.6%	10	1%	69	8.7%
1996	1	1.0%	36	3.4%	7	7.0%	44	4.5%
1995	3	3.0%	29	3.3%	4	4.0%	36	4%
1994	2	2.0%	11	4.1%	1	1.0%	14	8.1%
1993	0	0%	19	3.2%	4	4.0%	23	9.2%
1992	2	2.0%	6	6.0%	1	1.0%	9	9.0%
1991	1	1.0%	4	4.0%	0	0%	5	5.0%
1990	0	0%	8	8.0%	1	1.0%	9	9.0%
1989	1	1.0%	6	6.0%	2	2.0%	9	9.0%
1988	1	1.0%	4	4.0%	3	3.0%	8	8.0%

موضوع اول	سال اصلی	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
1986	4	4.0%	6	6.0%	3	3.0%	13	3.1%	
1984	1	1.0%	2	2.0%	0	0	3	3.0%	
1983	1	1.0%	3	3.0%	0	0	4	4.0%	
1982	1	1.0%	2	2.0%	0	0	3	3.0%	
1977	0	0%	14	6.1%	1	1.0%	15	7.1%	
1972	2	2.0%	2	2.0%	1	1.0%	5	5.0%	
1970	1	1.0%	2	2.0%	0	0	3	3.0%	
بدون مشخصات	1	1.0%	96	9.10%	22	9.2%	119	6.13%	
مجموع	44	5%	730	4.83%	103	6.11%	877	100%	

در پاسخ به سؤال پنجم پژوهش پیرامون توزیع فراوانی ناشر کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده، طبق جدول شماره 5 یافته‌های حاکی از آن است که 94 درصد کتاب‌ها توسط ناشران خصوصی، 4 درصد توسط ناشران دولتی و 6.1 درصد توسط ناشران شبه‌دولتی - خصوصی منتشر شده است و از این رو، بالاترین رتبه را در نشر کتاب‌های ترجمه‌شده حوزه زنان و خانواده، ناشران خصوصی به دست آورده‌اند.

جدول شماره 5: توزیع فراوانی ناشر کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان برحسب موضوع اول

موضوع اول	ناشر	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
دولتی	6	6.0%	26	3%	4	4.0%	36	4%	
خصوصی	36	2.4%	691	9.78%	96	9.10%	823	94%	
شبه‌دولتی خصوصی	2	2.0%	9	1.1%	3	3.0%	14	6.1%	
بدون مشخصات	0	0%	4	4.0%	0	0	4	4.0%	
مجموع	44	5%	730	4.83%	103	6.11%	877	100%	

در پاسخ به سؤال ششم پژوهش پیرامون توزیع فراوانی تعداد و جنس نویسندگان کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان، یافته‌های به دست آمده نشان می‌دهد که بالاترین رتبه به یک نویسنده مرد (4.45 درصد) تعلق گرفته است و پس از آن، یک نویسنده زن (8.28 درصد)، یک نویسنده زن و یک نویسنده مرد (3.8 درصد)، دو نویسنده مرد (1.6 درصد) و دو نویسنده زن (5.3 درصد) دارای بالاترین تعداد بوده‌اند.

همان‌طور که اعداد جدول شماره 6 نشان می‌دهد تعداد کتاب‌هایی که توسط یک تیم و نویسنده مرد به‌عنوان اولین نویسنده نوشته شده و نیز توسط یک تیم و نویسنده زن به‌عنوان اولین نویسنده و سه نویسنده مرد نگارش یافته است، پایین‌ترین میزان را کسب کرده‌اند

جدول شماره 6: توزیع فراوانی تعداد و جنس نویسندگان کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان برحسب موضوع اول

موضوع اول	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
بدون مشخصات	1	1.0%	25	7.2%	1	1.0%	27	9.2%
یک زن	32	8.3%	164	18.7%	56	8.6%	252	28.8%
یک مرد	6	6.0%	366	41.7%	25	6.2%	397	44.5%
یک زن و یک مرد	1	1.0%	60	5.7%	7	7.0%	68	3.8%
سه زن	0	0%	7	7.0%	0	0%	7	7.0%
دو زن	1	1.0%	25	6.2%	8	8.0%	34	5.3%
سه مرد	0	0%	4	4.0%	0	0%	4	4.0%
گروه و اولی زن	0	0%	2	2.0%	2	2.0%	4	4.0%
گروه و اولی مرد	0	0%	3	3.0%	0	0%	3	3.0%
دو مرد			50	1.6%			50	1.6%
دو مرد و یک زن			8	8.0%			8	8.0%
دو زن و یک مرد	3	3.0%	4	4.0%			7	7.0%
اثر زیرعنوان			12	3.1%	4	4.0%	16	7.1%
مجموع	44	5%	730	4.83%	103	6.11%	877	100.0%

در پاسخ به سؤال هفتم پژوهش پیرامون توزیع فراوانی تعداد و جنس مترجمان کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده، از مجموع 877 کتاب مورد بررسی، 3.45 درصد توسط یک مترجم زن، 6.36 درصد توسط یک مترجم مرد، 7.8 درصد توسط یک زن و یک مرد، 7.3 درصد توسط دو مترجم زن و 2.2 درصد توسط دو مترجم مرد ترجمه‌شده است و به ترتیب بالاترین رتبه‌های جدول را به خود اختصاص داده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد تعدادی اندکی از کتاب‌ها که شامل پایین‌ترین درصد‌های جدول می‌شود توسط دو مترجم مرد و یک مترجم زن (3.0 درصد)، مترجم ناشر (4.0 درصد)، ترجمه گروهی و اولی مرد (4.0 درصد) می‌باشد (جدول شماره 7).

جدول شماره 7: توزیع فراوانی تعداد و جنس مترجمان کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان برحسب موضوع اول

موضوع اول	فمینیسم		خانواده		زنان		مجموع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
بدون مشخصات	0	0%	2	2.0%			2	2.0%
یک زن	18	1.2%	324	37%	54	2.6%	396	3.45%
یک مرد	18	1.2%	261	29.8%	42	7.4%	321	6.36%
یک زن و یک مرد	2	2.0%	70	8%	3	3.0%	75	7.8%
سه زن	2	2.0%	2	2.0%	1	1.0%	5	5.0%
دو زن	2	2.0%	27	5.3%	2	2.0%	31	7.3%
اسامی نامعلوم			1	1.0%			1	1.0%
سه مرد	1	1.0%	4	4.0%			5	5.0%
گروه و اولی زن	1	1.0%	4	4.0%			5	5.0%
گروه و اولی مرد			4	4.0%			4	4.0%
دو مرد			18	1.2%	1	1.0%	19	2.2%
مترجم ناشر			4	4.0%			4	4.0%
دو مرد و یک زن			3	3.0%			3	3.0%
دو زن و یک مرد			6	6.0%			6	6.0%
مجموع	44	5%	730	83.4%	103	11.6%	877	100.0%

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش «کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده» در 3 موضوع اصلی و 11 موضوع فرعی بررسی شد و نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که موضوعات خانواده، زن و فمینیسم در طبقه‌بندی موضوعات اصلی به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر، در ترجمه کتاب‌ها، حوزه خانواده بیش از حوزه زنان مورد توجه قرار گرفته است. شاید بتوان این مسئله را ناشی از نوپدید بودن تحولات جدی در عرصه خانواده در ایران و حساسیت جامعه ایرانی به خانواده ایرانی و نیز اهمیت حفظ ساختارها و موقعیت این نهادها در جامعه ایران دانست. از سوی دیگر، رصد سیر تحول این نهاد در غرب و تأثیر آن بر تغییرات رخ داده در ایران در ترجمه‌ی کتاب‌ها مؤثر بوده و توجه نهادهای زنانه ایرانی را به خود معطوف داشته است. همچنین به نظر می‌رسد نهادهای فعال در عرصه زنان به‌خاطر مطالباتی که از آن‌ها برای ارائه طرح‌هایی برای تحکیم خانواده انتظار می‌رود، در انتخاب موضوعات خانواده محور سهیم بوده‌اند. پررنگ بودن نقش همسری زن سبب می‌شود موضوعاتی که به این بعد می‌پردازد در موضوع خانواده بگنجد. همین‌طور، بازار داغ کتاب‌هایی که درباره مشکلات خانواده و حل مشکلات زناشویی است نیز شاید دلیل دیگر اولویت اول خانواده باشد.

از سوی دیگر، تخصصی بودن موضوع فمینیسم، فراهم نبودن زمینه گسترش آن در جامعه ایرانی و محدودیت نشر شاید سه عامل مهم برای کسب رتبه سوم فمینیسم در میان کتاب‌های ترجمه‌شده باشد. این در حالی است که در میان 11 موضوع فرعی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه خانواده، یافته‌ها نشان می‌دهد روابط زناشویی بالاترین میزان را به خود اختصاص داده است. پس از آن، موضوع روانشناسی در خانواده و روابط خانوادگی دارای بیشترین میزان کتاب‌های ترجمه‌شده هستند. این مسئله را می‌توان این‌گونه توجیه نمود که این موضوعات دارای بازار تقاضا در حوزه نشر عمومی بوده است و همچنین مسأله‌نما بودن و جذابیت موضوع از یک سو و از سوی دیگر بحران‌های ناشی از فقدان مهارت‌های زندگی زوجین و همچنین کارهای روشمند خوبی که در تبیین تفاوت‌های زن

و مرد از سوی غربیان انجام شده احتمال دارد در این امر مؤثر باشد. به نظر می‌رسد جامعه ایران از غربیان در زمینه روشمندی شناخت ارتباطات زناشویی عقب‌تر باشد. ضمن آنکه از میان حوزه‌های مرتبط با بحث خانواده برخی صرفاً با رویکرد نظری مورد پردازش قرار می‌گیرد و فاقد رویکردهای کاربردی است و طبیعی است در جامعه‌ای که روابط زوجین دچار چالش شده است علاقه مخاطبان به تهیه آثاری در این عرصه کاربردی و متناسب با مشکلات رو به تزاید جامعه، بیشتر باشد.

این در حالی است که موضوعی فرعی روانشناسی فمینیسم، تاریخ زنان و ادبیات زنان، پایین‌ترین رتبه را در میان کتاب‌های ترجمه‌شده زنان کسب کرده‌اند. به عبارتی در ترجمه کتاب‌ها به این مقوله‌ها کمتر توجه شده است. به نظر می‌رسد این عرصه‌ها مرتبط با حوزه‌های نظری بوده و از سوی دیگر نهادهای دانشگاهی و پژوهشی نیز در اولویت‌های مطالعات خود در عرصه مباحث زنان که عرصه‌ای نوپدید و دارای خلأهای فراوان است، این موارد را در اولویت کاری خود قرار نداده‌اند و در نتیجه عرصه‌های مهم‌تری هست که هنوز عمیقاً مورد مطالعه قرار نگرفته‌اند. همچنین به دلیل نوپا بودن مبحث روانشناسی فمینیسم، تخصصی بودن، عدم رواج نظریه‌های فمینیستی در جامعه دانشگاهی و نیز ورود اندک زنان با نگرش‌های فمینیستی به این حوزه‌ها موجب کمبود ترجمه کتاب در این موضوعات شده است.

همان‌طور که از یافته‌های پژوهش برمی‌آید، میان کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان، موضوعات فرعی روانشناسی، اسلام و جامعه‌شناسی به ترتیب بیشترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند. هرچند میزان آن‌ها بسیار پایین است. دلیل این مسئله شاید این باشد که به واسطه پیوند و گره‌خوردگی جدی میان جامعه‌شناسی با مطالعات زنان و اینکه بسیاری از مراکز علمی فعال در این عرصه؛ از زاویه جامعه‌شناسی و روانشناسی به مسائل زنان می‌پردازند و مثلاً بحث‌های کلامی این عرصه در اولویت‌های بعدی برخی نهادهای دانشگاهی قرار دارد. از سوی دیگر فمینیسم به عنوان یک جنبش اجتماعی با رهیافت‌های علوم اجتماعی است که می‌تواند به‌درستی شناخته شود و به نظریات و ابزارهای

جامعه‌شناسی نیاز اساسی وجود دارد. از سوی دیگر، با توجه به اسلامی بودن کشور ایران میزان ترجمه کتاب در زمینه مسائل اسلامی در حوزه زنان و خانواده بسیار پایین است. زیرا کمتر در میان آثار غربی یا عربی می‌توان رویکرد شیعی به مسائل زن و خانواده را شاهد بود و بیشتر از زاویه مستشرقین یا اهل سنت به مسائل نگاه کرده‌اند که متفاوت با رویکردهای درون دینی شیعه است و رویکرد غالب اسلامی در آن متون با رویکرد اجتهادگر اسلامی سازگاری ندارد. به بیان دیگر می‌توان گفت که به دلیل غلبه مذهب تشیع در ایران و این که بیشتر کتاب‌های اسلامی در حوزه زنان و خانواده از سوی مذهب تسنن نوشته شده یا مباحث انتقادی است، در کشور ما که خودش مرجع تولید این مباحث می‌باشد، نیازی به ترجمه دیده نشده است.

همچنین یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بعضی موضوعات فرعی چون هنر در حوزه زنان ترجمه نشده است. دلیل این امر را می‌توان در فقدان بازار عرضه و نبود نهاد متولی تبیین رابطه هنر و جنسیت در میان نهادهای جنسیتی فعال در کشور دانست و نیز کم تأثیری هنر در میان دانش‌های فمینیستی در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها بر روند تحولات فمینیسم است. همچنین توسعه‌نیافتگی مباحث جنسیتی هنر در ایران و اینکه در بحث زنان و در فضای دانشگاهی این مباحث به تازگی مورد توجه قرار گرفته‌اند و احتمال دارد در آینده شاهد ترجمه متون در این زمینه باشیم.

- در زمینه زبان کتاب‌های ترجمه شده حوزه زنان و خانواده یافته‌ها نشان داد که زبان انگلیسی بالاترین رتبه را در میان زبان اصلی کتاب‌ها دارا می‌باشد. این امر به واسطه آن است که زبان علمی مهد فمینیسم انگلیسی است و بیشترین آثار تولیدی و منابع مرجع به این زبان تولید شده است. علاوه بر این که نویسندگان انگلیسی‌زبان در بسیاری از این بحث‌ها پیشتانند. از آنجا که تمدن غربی به دنبال این است که در جریان تولید مباحث فکری پیشتان باشد و نیز آشنایی بیشتر ایرانیان با زبان انگلیسی نسبت به سایر زبان‌ها از جمله آلمانی و فرانسه، لذا شاهد این هستیم که زبان انگلیسی بالاترین رتبه را در میان زبان اصلی کتاب‌های به خود اختصاص داده است. این در حالی است که زبان عربی تنها نزدیک به 3

درصد (رتبه‌ای نزدیک به زبان آلمانی) از زبان اصلی کتاب‌های ترجمه‌شده را به خود اختصاص داده است. این مسئله را شاید بتوان این گونه توجیه نمود که علاقه و اهتمام چندانی به شناخت مناظر روشنفکران اهل سنت به عرصه زن و خانواده وجود ندارد و اصولاً آن‌ها به نقد جامعه خود که بسیار متفاوت از جامعه ایرانی است پرداخته‌اند و از منظر آموزه‌های اهل سنت به این حوزه نگریسته‌اند که شیعه چندان تمایل و ضرورتی برای شناخت آن احساس نمی‌کند. همچنین عدم رواج مباحث زن و خانواده در کتاب‌های زبان عربی به نحوی که برتری و برجستگی خاص و قابل توجهی نسبت به کتاب‌های فارسی داشته باشد، شیفتگی ویژه نسبت به فرهنگ غربی و آشنایی کم‌تر جامعه دانشگاهی و حوزویان با زبان عربی معاصر را می‌توان از دیگر دلایل این مسئله بیان کرد. در میان زبان‌های اصلی کتاب‌های ترجمه‌شده، زبان آلمانی رتبه‌ای نزدیک به زبان عربی کسب کرده است. احتمالاً نقش مترجم آلمانی ماهر و علاقه‌مند به این عرصه سهم تأثیرگذاری داشته است. ضمن آنکه آلمان، مهد مباحث فلسفی و نظری بوده و جامعه دانشگاهی ایرانی نیز به مباحث فلسفی و جامعه‌شناختی علاقه نشان می‌دهد و اینکه فیلسوفان مورد علاقه جامعه ایرانی متعلق به جامعه آلمانی هستند. باین حال، آثار از زبان آلمانی توسط محدود مترجمینی به فارسی برگردانده شده‌اند و رتبه زبان آلمانی در میان زبان‌های اصلی کتاب‌های ترجمه‌شده پایین می‌باشد. یافته‌های پژوهش در زمینه زبان با نتایج جوکار و جوان‌بخت (1389)، پژوهش ابراهیمی کلهرودی (1379)، پژوهش داورپناه (1382) و نقدی و داورپناه (1384) همخوانی دارد. چنانچه در پژوهش آن‌ها هم‌زبان انگلیسی بالاترین رتبه را نسبت به دیگر زبان‌ها داشته است.

- درخصوص کشور اصلی نشر کتاب‌های ترجمه‌شده، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که کشور اصلی نشر اکثر کتاب‌های ترجمه‌شده، آمریکا بوده است به عبارتی دیگر، نزدیک به 61 درصد از کتاب‌ها در حوزه زنان و خانواده در کشور آمریکا منتشر شده است که به فارسی ترجمه‌شده‌اند. به نظر می‌رسد دلیل این مسئله آن است که آمریکا جامعه‌ای مذهبی است و احتمالاً برخی از آثار نقد فمینیسم از سوی الهی‌دانان

مسیحی نگاشته شده و مورد توجه منتقدین فمینیستی فعال در حوزه ترجمه قرار گرفته است. از سوی دیگر در میان مراکز دانشگاهی فعال در عرصه مطالعات زنان و خانواده آمریکا از حیث کثرت و فراوانی رتبه اول را دارد و طبیعی است تعدد مراکز و پژوهشگران و مراکز نشر در این کشور در رغبت به تولید بی تأثیر نباشد. بعد از آمریکا، کشورهای انگلستان و آلمان و فرانسه قرار دارند. در این میان، کشورهای عربی جایگاه بسیار پایینی را به خود اختصاص داده‌اند. در این زمینه به نظر می‌رسد که رابطه مستقیمی میان رتبه نشر و رتبه ترجمه وجود دارد. به طوری که کثرت کتاب‌های چاپ شده در حوزه زنان و خانواده در آمریکا، انگلستان، آلمان و فرانسه در این زمینه ایفای نقش کرده است. شاید از آنجا که اکثر نظریه پردازان عرب در کشورهای فوق‌الذکر به تولید علم مشغول‌اند و نیز توجه کمتر کشورهای عربی به مقوله زنان و خانواده نسبت به کشورهای مذکور، موجب شده کشورهای عربی جایگاه بسیار پایینی در میان سایر کشورهای محل نشر کتاب‌های زنان و خانواده به دست آورند. یافته‌های پژوهش در زمینه کشور اصلی نشر با نتایج جوکار و جوان‌بخت (1389)، پژوهش داورپناه (1382)، نقدی و داورپناه (1384) همخوانی دارد. چنانچه در پژوهش آن‌ها هم کشور انگلیس و آمریکا بالاترین رتبه نشر را نسبت به دیگر کشورها داشته است.

- همان‌طور که از یافته‌ها برمی‌آید سال اصلی نشر کتاب‌های ترجمه‌شده بین سال‌های 1970 تا 2011 بوده که در این بازه زمانی، حدود 47 درصد از ترجمه‌ها در دهه 2000 تا 2011 منتشر شده است و دهه 70 و 80 رتبه‌های پایینی را دارا می‌باشند. احتمالاً ارزش کم علمی آثار منتشر شده در سال‌های قبل از 2000 برای مترجمین به واسطه قدیمی تلقی شدن اثر و عدم برخورداری از دیدگاه‌های متحول شده نوین فمینیستی، همچنین گسترش روزافزون آموزش عالی و قشر فرهنگی و تولید دانش در کشور ایران مصادف با این سال‌ها می‌تواند در این مسئله نقش داشته باشد. از سوی دیگر شاید به دلیل به‌روز نبودن فضای علمی کشور و فعالیت جریان دانشگاهی حوزه زنان و خانواده، در سال اصلی نشر کتاب‌هایی که در ایران ترجمه شده‌اند، پراکندگی وجود دارد. به این ترتیب، در زمان‌هایی

که فعالان این حوزه در فضای دانشگاه‌ها به‌عنوان اساتید و پژوهشگران حضور نداشته‌اند، با افت ترجمه مواجه شده باشیم. علاوه بر اینکه بیشترین کتاب‌هایی که ترجمه‌شده‌اند، سال اصلی نشر آن‌ها در سال‌های 2001 و 2004 بوده است که می‌تواند ناشی از مهم و جدید بودن دیدگاه‌های نویسندگان در این سال‌ها، کمتر بودن حرف‌های جدید علمی و چهره‌های مطرح در سال‌های پس‌از آن و تأخیر در دسترسی مترجمین به آثار تولیدی باشد.

- پیرامون ناشران دولتی و خصوصی که اقدام به چاپ کتاب‌های ترجمه‌شده نموده‌اند، یافته‌ها نشان می‌دهد که در ایران ناشران خصوصی با تقریباً 94 درصد، بیشترین درصد چاپ و نشر کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده کسب کرده‌اند. دلیل این امر را می‌توان این‌گونه مطرح کرد که نهادهای دولتی در عرصه زنان و خانواده تازه بنیان هستند و هنوز به مرحله ارائه محصول و انتشار آن نرسیده‌اند. برخی از آن‌ها نیز آثار خود را از طریق ناشران خصوصی چاپ می‌نمودند و به‌تازگی به فکر تأسیس انتشارات مستقل افتاده‌اند. از سوی دیگر، بازار عرضه عمومی به‌ویژه در بحث خانواده موجب رغبت ناشران خصوصی به حضور در این عرصه گردیده و احتمالاً پرسود بوده است. چنانچه، برخی از این کتاب‌ها سودآوری فراوانی دارد مانند روابط زناشویی و به دلیل در اولویت نبودن این‌گونه مباحث برای نهادهای دولتی، آن‌ها کمتر به نشر چنین آثاری می‌پردازند. هم‌چنین برخی از آثار فمینیستی نیز تنها با نشر خصوصی قابل چاپ است.

- یافته دیگر پژوهش در خصوص تعداد و جنسیت نویسندگان کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه زنان و خانواده نشان می‌دهد که به‌واسطه فزونی جمعیت نویسندگان و مشاهیر و اندیشمندان مرد در مقایسه با اندیشمندان و متخصصین زن، تعداد نویسندگان مرد در حوزه زنان و خانواده بیش از زنان است. می‌توان گفت که در این زمینه، لزوماً علایق جنسیتی مؤثر نبوده و صرف کثرت نویسندگان مرد، این موازنه را به نفع مردان شکل داده است. از سوی دیگر، در سال‌هایی که آثار منتشرشده‌اند، هنوز به اندازه‌ی زمان حاضر اهمیت نگارش‌های گروهی پررنگ نبوده و در سالیان اخیر یکی از امتیازات اثر در غرب، تعدد نویسندگان و تخصص‌های آن‌ها می‌باشد. از این‌رو بیشتر این آثار توسط نویسندگان مرد و

به صورت انفرادی نگارش یافته‌اند و به نظر می‌رسد که این مسئله، مختص حوزه موضوعی زنان و خانواده نیست. یافته‌های پژوهش در زمینه تعداد و جنسیت نویسندگان با نتایج جوکار و جوان‌بخت (1389)، هدایت (1383) و همچنین یافته‌ها با نتایج بختیاری و همکاران (1393) همخوانی دارد. به طوری که در پژوهش آن‌ها هم نویسندگان مرد بالاترین رتبه را نسبت به نویسندگان زن داشته‌اند.

- لازم به ذکر است که پیرامون مترجمان کتاب‌های ترجمه شده، یافته‌ها نشان داده است که بیشترین تعداد مترجمین (بیش از 45 درصد) را زنان تشکیل داده‌اند. به نظر می‌رسد علاقه‌مندی مترجمین زن به حوزه‌های زنانه و یافتن پاسخ مسائل ذهنی خود در میان آثار علمی و درعین حال، کم‌تر مسئله بودن این عرصه‌ها برای مردان مترجم پرمشغله، دلیلی بر این یافته باشد. علاوه بر این تألیف نیازمند مهارت بیشتری تا ترجمه است، در نتیجه ورود زنان به عرصه نویسندگی کم‌تر از مردان است. در زمینه تعداد مترجمین نیز، ترجمه انفرادی توسط یک زن بیشترین میزان را داراست. در این زمینه می‌توان اظهار داشت که صرف نظر از حوزه موضوعی خاص، ترجمه در ایران بیشتر به صورت فردی پیگیری می‌شود و احتمالاً حجم کتاب‌ها نیز همانند کتاب‌های فلسفی و مرجع نیست که نیازمند تعدد مترجم باشد.

- پیامدهای اقدامات فمینیستی در دوران اصلاحات توجه را بیشتر به حوزه زنان و خانواده جلب نمود. چنانچه در دهه 80 شاهد انتشار بیشترین میزان کتاب ترجمه شده در این حوزه هستیم، در این سال‌ها کم‌کم حوزه مطالعات زنان ارزش علمی یافته و در دانشگاه‌ها این بحث گرم‌تر شد. این در حالی است که با توجه به روند صعودی کتاب‌های ترجمه شده حوزه زنان و خانواده در طول سال‌های بعد از سال 89 میزان انتشار این کتاب‌ها کاهش چشمگیری داشته است. شاید بتوان این مسئله را مربوط به مشکلات بودجه و بحران در عرصه کاغذ و حوزه نشر که ناشران با آن مواجه شدند، دانست. در نهایت، دهه 50 کمترین میزان کتاب ترجمه شده را به خود اختصاص داده است. دلیل این مسئله که در تمامی حوزه‌های ترجمه به چشم می‌خورد را می‌توان در درگیری جامعه ایرانی با موضوعات دیگر

به‌عنوان مسائل اجتماعی خود، در حاشیه بودن موضوع زنان و خانواده، عدم توسعه قشر فرهنگی و کمبود افراد دارای مهارت ترجمه، جستجو کرد.

پیشنهادهای

- گروه‌های آموزشی مرتبط با حوزه زنان و خانواده، مسائل و مباحث کمتر پرداخته شده این حوزه را استخراج و به‌عنوان اولویت‌های تحقیق در اختیار دانشجویان علاقه‌مند قرار دهند تا از میان آن‌ها موضوع پایان‌نامه خود را انتخاب کنند.
- توجه بیشتر به نقد منابع ترجمه‌شده کتاب‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در مجلات معتبر.
- برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای شناخت کتاب‌های معتبر خارجی در حوزه زنان و خانواده.

منابع

18. آذرانفر، ج. (1385). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی سال‌های 1373 تا 1382 موجود در پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران. فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، 21 (4)، 39-19.
19. ابراهیمی کلهرودی، خ. (1379). بررسی وضعیت کتاب‌های ترجمه‌شده کودکان: 3-11 سال (1366-1375). فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، 5 (43)، 45-32.
20. اخبازی‌آزاد، م؛ ابادزی، ز. (1389). رابطه میان سال نشر و قالب‌های ادبی در کتاب‌های اروپایی کودک و نوجوان ترجمه‌شده به فارسی در دهه اول قرن بیست و یکم. فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (پیام کتابخانه سابق)، 5 (63)، 127-105.
21. ارشاد سرابی، ر؛ اسلامی نژاد، ط؛ و شفیعیان، ه. (1389). تحلیل محتوای مقالات منتشرشده در مجلات آموزش پزشکی در ایران. گام‌های توسعه در آموزش پزشکی، 7 (2)، 126-119.
22. اسماعیلی، ر؛ و یوسلیانی، غ. (1383). بررسی تحلیلی پایان‌نامه‌های دانشجویان دوره کارشناسی مراکز آموزش عالی ضمن خدمت فرهنگیان استان اصفهان. دانش و پژوهش در علوم تربیتی، 5 (2)، 64-37.
23. امرایی، م؛ گرای، ا؛ و سیامکی، ص. (1392). گرایش موضوعی کتاب‌های تألیفی و ترجمه‌شده کتابداری و اطلاع‌رسانی طی سال‌های 1373-1387. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، 5 (95)، 91-79.
24. بختیاری، آ؛ بدوی، ف؛ هاشمی فشارکی، م؛ و نصیری، ب. (1393). تحلیل محتوای موضوعی مقالات علمی پژوهشی حوزه زن و خانواده. پژوهشنامه زنان، 5 (2)، 22-1.
25. بیابانگرد، ا. (1386). روش‌های تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. (ج 1). تهران: نشر دوران.
26. پورنانی، م؛ و امین‌پور، آ. (1381). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم تغذیه و علوم بهداشتی در دانشگاه‌های علوم پزشکی شهید بهشتی و تهران و مقایسه آن‌ها از نظر پرداختن به اولویت‌های پژوهشی در زمینه تغذیه. مقاله ارائه شده در هفتمین کنگره تغذیه ایران. رشت: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی گیلان.
27. جوکار، ع؛ و جوان بخت، م. (1389). مطالعه کتابشناختی کتاب‌های ترجمه‌شده در رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در فاصله سال‌های 1370 تا 1387. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، 5 (52)، 99-81.
28. داورپناه، م. (1382). سیر موضوعی و وضعیت کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی پس از انقلاب اسلامی ایران. مجله علوم تربیتی و روانشناسی، 3 (10)، 112-91.
29. دیانی، م. (1378). پایان‌نامه، گنج ناشناخته‌ها شده. کتابداری و اطلاع‌رسانی، 2 (4)، 16-1.
30. رادفر، ح. (1391). بررسی کتاب‌ها و مقالات تخصصی منتشرشده در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال 1390. فصلنامه دانش شناسی، 5 (18)، 50-35.
31. رضاخانی مقدم، ح؛ شجاعی زاده، د؛ نبی‌اللهی، ع؛ و معز، س. (1390). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های آموزش بهداشت دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، تربیت مدرس و علوم پزشکی ایران در سال‌های 1349-1389. مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیابورد سلامت)، 5 (1)، 90-80.

32. ریاحی‌نیا، ن؛ و نوایی‌نژاد، ش. (1390). تحلیل محتوایی و استنادی مقالات فصلنامه تحقیقات زنان. زن: حقوق و توسعه (تحقیقات زنان)، 5 (1)، 99-111.
33. زکی، م. (1387). بررسی و تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های جهانگردی در ایران. علوم و فناوری اطلاعات، 24 (1)، 51-78.
34. سپهر، ف؛ و شادمان‌فر، س. (1385). تحلیل محتوای مقالات همایش‌های انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران از سال 1379 تا پایان سال 1385. فصلنامه دانش‌شناسی، 2 (4)، 25-38.
35. سرمدی، ع. (1383). تحلیل محتوای مقالات نشریات ادواری علمی پژوهشی فارسی منتشرشده توسط سه نوع دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی مراکز استانها در سال 1381. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، تهران.
36. سیدین، م؛ و باب‌الحوایجی، ف. (1388). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران، علوم و تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های 1372-1386. پیام کتابخانه، 15 (1)، 95-127.
37. ضیائی، ع؛ الهی، ع؛ و بخشوده‌نیا، ا. (1393). تحلیل محتوای مقالات نشریه علوم حرکتی و ورزش دانشگاه خوارزمی. فصلنامه مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی، 1 (3)، 51-62.
38. کاتوزیان، آ. (1377). بررسی کتاب‌های فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی از سال 1357 تا پایان سال 1372. کتابداری، دفتر 28-29، 29-44.
39. کاسمی، ن. (1352). نهضت عظیم ترجمه سازمان ترجمه کشور. گوهر، 1 (1)، 8-12.
40. کریمی، ر. (1390). تحلیل محتوای ترجمه متون اسلامی. پژوهش و حوزه، 5 (37)، 213-238.
41. کریمی، ر. (1393). وضعیت‌شناسی کتاب حوزه: گزارش تفصیلی آثار هشت دوره همایش کتاب سال حوزه (1382-1389). قم: مرکز معاونت حوزه‌های علمیه قم، معاونت پژوهش.
42. کیان‌مهر، ش. (1376). بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مستقر در تهران طی سال‌های 1366-1375. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
43. محسنی، ح. (1387). آشنایی با چاپ و نشر در روابط عمومی. تهران: نشر کتابدار.
44. ملکی، ح؛ حاجی‌تبار فیروزجایی، م؛ و قاسم‌تبار، ن. (1390). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های دانشجویی دوره تحصیلات تکمیلی رشته برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌های علامه طباطبائی، شهید بهشتی و تربیت مدرس (از سال 80-88). دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی، 2 (4)، 85-108.
45. نقدی، ع؛ و داوودپناه، م. (1384). مطالعه کتاب‌سنجی کتاب‌های ترجمه‌شده در حوزه‌های علوم پایه، مهندسی، کشاورزی و پزشکی بین سال‌های 1379-1370. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، 5 (32)، 14-23.
46. وزیرپور کشمیری، م؛ سه‌دهی، م؛ و صابری، م. (1391). تحلیل محتوای چکیده پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات از سال 1380-1386. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات (کتاب سابق)، 23 (1)، 112-128.

47. هدایت، م. (1383). بررسی آثار موجود در کتاب‌شناسی ملی ایران درباره زنان. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، 5 (57)، 53-58.

48. هوستی، ل. (1373). تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و انسانی. ترجمه نادر سالارزاده امیری، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.

49. Abdoulaye, k. (2002). Research trends in library and information science at the international Islamic university Malaysia. Library review, 51 (1), 32-37.

50. Abdoulaye, k. (2004). Research trends in humanities: an analysis of master's theses at the international Islamic university Malaysia. Malaysian journal of library and information science, 9 (1), 59-68.

51. Aharony, N. (2011). Library and Information Science research areas: A content analysis of articles from the top 10 journals 2007–2008. Journal of Librarianship and Information Science, 44(13), 51-62.

52. Anilkumar, N. (2014). Identification of Research Trends at Physical Research Laboratory (PRL), Ahmedabad, India, Library, 5 (1), 23-31.

53. Berner, S. (2003). Lost In Translation: Cross-Lingual Communication & Virtual Academic Communication. Retrieved April 2, 2016, from: <http://www.General.rau.ac.za/Infosci/2003/Papers/Berner>.

54. Beth, L. (2001). Translation and the internalization of culture. Publishing Research Quarterly, 16 (4), 41-49.

55. Blessinger, K.; Frasier, M. (2007). Analysis of a decade in Library: 1994 – 2004. College and Research Libraries, 68 (2):155-169. Retrieved April 2, 2016, from:

56. <http://www.scopus.com/results/results.url?sort=pdf>.

57. Botterill, D.; Haven C., and Gale, T. (2002). A survey of doctoral theses accepted by universities in the UK and Ireland for studies related to tourism, 1990-1999. Tourist Studies, 2(3), 283-311.

58. Bubolz, W. (Miller, M; Williams, D J. (1999). Content analysis of research in the Journal of Counseling Psychology (1973-1998). Journal of Counseling Psychology, 46(4), 496-503.

59. Ejarque, J. and Oseca, L. (1999). The Publication of Cardiology Book in Spain. Bibliometric approach, 52(4), 261-268.

60. Foong Meng, G. (2007). Trends in Malaysian LIS Research 1996-2006: A Content Analysis of the MJLIS Articles. In International Conference on Libraries, Information & Society (ICoLIS).

61. Fosu, V. K. and Alemna, A. A. (2006). An analytical study of masters dissertations on the Balme library", university of Ghana, Logon". African journal of library, archives & information science, 16 (2), 71-78.

62. Gore, S. A.; et al. (2009). Trends In health sciences library and information science research: An analysis of research publications in the Bulletin of the Medical Library Association and Journal of the Medical Library Association from 1991 to 2007. Journal of the Medical Library Association, 97 (3):203-211. Retrieved April 2, 2016, From: <http://www.scopus.com/results/results.url?sort=pdf>.

63. Hall, T. (1998). Publishing Strategies. Rutledge Encyclopedia of Translation Studies. edited by Mona Baker, London: Rutledge.

64. Heting, C. (2015). Research methods in library and information science: A content analysis Contents lists available at Science Direct. Library & Information Science Research, 37 (14), 36–41.

65. Koufogiannakis, D., Crumley, E., Slater, L. (2004). A content analysis of librarianship research, Journal of Information Science, 30(3), 227-239.

66. Laing, J. H.; and Weiler, B. (2008). Postgraduate tourism Research in Australia: A Trend Analysis, 1969-2005. CAUTHE 2008 Conference.

67. Mavi, D., Uzunboylu, H. (2014). Content Analysis of Articles about Computer Teaching Methods: A Content Analysis Study Social and Behavioral Sciences CY-ICER, Procedia, 143, 1171– 1176.

68. Rochester, M. (2003). International library and information science research: A comparison of national trends. IFLA Professional reports, 82, 30-85.

69. Sivary, A. (1995). Children's books and their creator. Retrieved April 8, 2014, from: <http://books.Google.com>.

70. Tavancil, E.; Buyukturan, E.; Ozmen, D. (2012). content analysis, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 46, 5756-5762.

71. Tryadi, A. (2004). The Decades of Book Publishing in Indonesia, ABD, 30 (3), Retrieved April 2, 2016, From: <http://www.accu.or.jp/appreb/report/abd/abd3033.html> Accessed.

72. White, M. (1993). A Longitudinal Study of Recommended Translated Children's Books Published in The United States Between 1990 & 2000. *Teacher Librarian*, 31(4), 25-29.

DOI:10.22091/stim.2017.2105.1140

استناد به این مقاله:

طباطبایی امیری، فائزه؛ کریمی، رضا؛ حاج باقریان، طیبه (1396)، سیر موضوعی و وضعیت کتب ترجمه‌شده در حوزه جنسیت، زنان و خانواده در ایران، علوم و فنون مدیریت اطلاعات، 3(1)، 129-155.